

Hf-udvalgets anbefalinger til en fremtidssikring af hf

Afreportering fra hf-udvalget som blev nedsat i forbindelse med regeringens udspil ”Gymnasier til fremtiden. Parat til at læse videre” af 1. december 2014.

1. Indledning

1.1. Indledning, formål og baggrund

I forbindelse med regeringens udspil ”Gymnasier til fremtiden. Parat til at læse videre”, som blev præsenteret den 1. december 2014, blev der nedsat et hf-udvalg, der skulle udarbejde forslag til en fremtidssikring af hf-uddannelsen.

Hf er et populært tilbud til både unge og voksne, og uddannelsen spiller en vigtig uddannelsespolitisk rolle i vores samfund. Uddannelsen har en social profil med en meget differentieret kursistgruppe, og hf-kursisterne løftes mere i forhold til det faglige indgangsniveau end eleverne på de øvrige gymnasiale uddannelser. Det er regeringens hensigt, at hf også i fremtiden skal have denne profil.

Udvalgets opgave har været at komme med forslag til fremtidssikring af hf-uddannelsen, herunder hvordan snitfladerne til de treårige gymnasiale uddannelser kan gøres mere klare, og hvordan uddannelsens indhold og struktur kan gøres mere målrettet.

Udvalget har blandt andet skullet tage stilling til konkrete forslag til fremtidssikringen af hf, men udvalget har også haft mulighed for selv at komme med yderligere forslag. Udvalgets opgave har således været at fremsætte en række velunderbyggede, konkrete og kvalificerede anbefalinger.

1.2. Udvalgets kommissorium og forudsætninger

Regeringens udspil indeholder en række initiativer, som vil berøre hf-uddannelsen og bidrage til at styrke det faglige niveau, samtidig med at de understøtter mere målrettede uddannelsesvalg. Særligt vil initiativerne om adgangskrav, bedre udnyttelse af skoleåret og mere lærer-elevtid have betydning, udvalget har derfor, som udgangspunkt, ikke skulle give anbefalinger til disse tre initiativer.

Af udvalgets kommissorie fremgår det, at udvalget konkret skulle drøfte følgende initiativer.

- Justeret struktur med mulighed for spor mod akademisk bachelor, erhvervsakademi- og professionsbacheloruddannelser
- Justering af obligatoriske fag og niveauer
- Standpunktskarakterer og prøveudtræk
- Etablering af henholdsvis ungdoms- og voksenuddannelsesmiljøer
- Mulighed for vinteroptag

Justeringen af de 3-årige uddannelser og justeringen af hf forventes at være udgiftsneutral. Udvalget skulle som følge heraf komme med anbefalinger, der samlet set ikke medfører statslige merudgifter.

Kommissoriet er vedlagt i bilag 1.

1.3. Udvalgets sammensætning

Udvalget har bestået af repræsentanter fra Danske Gymnasier, Lederforeningen for VUC, Gymnasieskolernes Lærerforening, Danske gymnasieelevers Sammenslutning, repræsentanter for de videregående uddannelser samt eksterne eksperter, herunder forskere, der har beskæftiget sig med hf-uddannelsen.

Udvalgets formand har været Undervisningsministeriets departementschef, og udvalget er blevet sekretariatsbetjent af Undervisningsministeriet og Finansministeriet.

Udvalget holdt første møde i januar 2015 og afsluttede sit arbejde i april 2015. Der har været afholdt fire tematiske møder.

I vedlagte bilag ses navnene på deltagerne i udvalget.

1.4 Opbygning af rapporten

Rapporten er opbygget således, at der først kort redegøres for en række af de overordnede udfordringer på hf-uddannelsen, og herefter følger en række temaer. For hvert tema redegøres der først for de udfordringer og opmærksomhedspunkter, som drøftelsen har taget udgangspunkt i, og derefter opsummeres udvalgets drøftelse om det pågældende tema. Udvalgets samlede anbefalinger fremgår af kapitel 8.

2. Overordnede udfordringer

Hf spiller en vigtig uddannelsespolitisk rolle, og det er derfor også afgørende, at uddannelsen fremtids-sikres, så den også fremover kan være en vigtig del af de gymnasiale uddannelser.

Hf-uddannelsen står overfor en række overordnede udfordringer. Udfordringerne kan opsummeres i følgende punkter:

- Hf-uddannelsens kursistgruppe er meget differentieret – både aldersmæssigt, fagligt og socialt. Antallet af fagligt svage kursister på hf har været stigende.
- Hf-kursisterne får lavere eksamensresultater end studenter fra de øvrige gymnasiale uddannelser. I forhold til det faglige indgangsniveau løftes hf-studerne dog mere end de øvrige studenter.
- Hf er præget af et generelt højt frafald og en manglende motivation. Særligt hf-kursister med lave grundskolekarakterer har stor risiko for frafald.
- Hf-studerne supplerer hyppigere med GSK (i særlig grad med matematik) end de øvrige studenter. GSK-suppleringen bruges overvejende til at påbegynde en akademisk bacheloruddannelse.
- Hf-studerne har en lavere videreuddannelsesfrekvens end de øvrige studenter. Dog starter en stigende andel direkte på en videregående uddannelse. Det er i særlig grad hf-studerne med enten en sproglig eller matematisk profil, der begynder på en akademisk bacheloruddannelse.

3. Hf's særlige profil

Udvalget har drøftet følgende udfordringer og opmærksomhedspunkter:

1. Den faglige, aldersmæssige og sociale rummelighed i uddannelsen:
 - Der er en stigende kursistdifferentiering med et stort fagligt spænd. Hf-uddannelsen skal i dag rumme både målrettede, modne og fagligt stærke kursister og uafklarede, sårbare kursister med fagligt potentiale.
 - Hf-uddannelsen skal også rumme en stigende andel af kursister med uddannelsesfremmed og/eller anden etnisk baggrund.
2. Den almene studiekompetence og videreuddannelsesmuligheder:
 - Hf-uddannelsen giver på to år kursisterne en almen studiekompetence og adgang til videreuddannelse på lige fod med de øvrige gymnasiale uddannelser.
 - Videreuddannelsesfrekvensen er lavere end for de øvrige gymnasiale uddannelser, og det er en stor udfordring at kvalificere og målrette den meget differentierede kursistgruppe til videreuddannelse. Dette er en strukturel udfordring i uddannelsen.
3. Det uddannelsesmæssige miljø og studieaktivitet:
 - Det er en udfordring at skabe et studiemiljø, som imødekommer og stimulerer kursisternes læring og studieaktivitet.
 - Dette skal ses i lyset af, at forskelligartede institutionstyper udbyder toårigt hf, det er både gymnasier, hf-kurser og VUC. Aldersprofilen de tre steder er forskellig.

Opsummering af drøftelserne om hf's særlige profil:

1. Hf skal fortsat være en rummelig uddannelse:

- Varedeklaration:

Mangfoldighed er en del af styrken ved hf, men der er behov for at varedeklarere uddannelsen klarere. Det bør tydeliggøres, hvilke krav der stilles til at kunne gennemføre en hf-uddannelse. Samtidig skal varedeklarationerne vise, hvilke videreuddannelsesmuligheder, de forskellige fagsammensætninger giver adgang til.

- Adgangskrav:

Ansøgere, der opfylder adgangsforsætninger, herunder et eventuelt adgangskrav og en positiv uddannelsesparathedsvurdering, kan optages. For ansøgere, der ikke kan opfylde et karakterkrav, bør der være mulighed for optagelsesprøve i centrale fag som dansk og matematik foruden en personlig samtale. Desuden bør der opstilles klarere krav til uddannelsesparathedsvurderingen, når der foretages revurdering. Uddannelsesparathedsvurderingen skal tage udgangspunkt i resultaterne af optagelsesprøven og den personlige samtale, og den skal vurdere kursistersnes faglige og personlige forudsætninger samt motivation til at gennemføre uddannelsen. Muligheden for optagelse på baggrund af optagelsesprøve, personlig samtale og uddannelsesparathedsvurdering bør spille en større rolle på hf i forhold til de øvrige gymnasiale uddannelser. Det skyldes dels, at mange hf-kursister ikke kommer direkte fra 10. klasse, så det faglige niveau siden kan være forbedret i forhold til karakterne fra folkeskolens afgangsprøve, og dels at hf's særlige profil netop indebærer uddannelsens rummelighed og evne til at løfte kursisterne.

2. Den almene studiekompetence skal fastholdes:

- Videreuddannelsesmuligheder:

Uddannelsen skal fortsat være ligestillet med de øvrige gymnasiale ungdomsuddannelser i forhold til almen studiekompetence og adgang til de videregående uddannelser.

- Målrkning:

En øget målrkning af uddannelsen vil medvirke til at øge motivationen. Der kan i stigende grad benyttes spor bestående af fagpakker, der er rettet mod bestemte videreuddannelsesområder. Det kan overvejes, om der skal ske en målrkning mod professionsområder gradvist igennem uddannelsen. Introduktion til og samarbejder med såvel erhvervsakademiuddannelser som professionsbacheloruddannelser vil kunne give et realistisk og motiverende uddannelsesperspektiv for kursisterne. Mange kursisters videreuddannelse retter sig mod professionsbacheloruddannelser, og dette bør indgå i skolernes overvejelser om målrkningen. En del af de kursister, som i dag ikke påbegynder en videregående uddannelse, kan forsøges motiveret til videreuddannelse ved at øge målrkningen mod erhvervsakademiuddannelser. Brobygnings- og projekforløb er også relevante i den sammenhæng.

- Styrkelse af anvendelsesorientering:

Studiekompetencen kan som en særlig hf-profil øges ved at styrke og præcisere anvendelsesorienteringen i undervisningen og ved at kombinere dette med målrkning mod professioner. Det anvendelsesorienterede bør også indgå i prøverne.

- Uddannelsen skal således målrette til et realistisk og motiverende videreuddannelsesperspektiv for den enkelte kursist, og samtidig må målretning i indhold og struktur ikke skabe blindgyder i forhold til videre uddannelse.

3. Det uddannelsesmæssige miljø:

- Betydningen af det uddannelsesmæssige miljø kan ikke overdrives.
- Der bør tænkes i at skabe gode læringsmiljøer, hvor kursisterne trives og føler sig trygge. For kursistgruppen er trivsel en afgørende forudsætning for motivation og læring. Klasse- og holdfællesskaber samt lærerkontakt spiller en stor rolle for trivslen. Der er i dag gode erfaringer med et mangfoldigt uddannelsesmiljø på både VUC, hf-kurser og de almene gymnasier. En vis aldersspredning giver ressourcer i undervisningen. De unge søger et uddannelsesmiljø, de kan spejle sig i, fremfor et miljø med en bestemt aldersprofil. Samtidig vil en opdeling i unge- og voksenmiljøer gøre de lokale uddannelses tilbud mindre fleksible. En opdeling i ungdoms- og voksenuddannelsesmiljøer vurderes derfor ikke hensigtsmæssig.

4. Kursisternes faglige udbytte, motivation og fremmøde

Udvalget har drøftet følgende udfordringer og opmærksomhedspunkter:

1. Det faglige udbytte:

Hf-studerne har generelt lave eksamensresultater sammenlignet med studenter fra de øvrige gymnasiale uddannelser. I forhold til det faglige indgangsniveau løftes hf-studerne dog mere end de øvrige studenter.

2. Motivation:

Der er motivationsproblemer på hf-uddannelsen i form af problemer med fremmøde, manglende forberedelse, frafald og – for en del kursister – ringe deltagelse og engagement i undervisningen.

3. Fremmøde og frafald samt manglende forberedelse:

Der er et stort frafald, særligt blandt de svage kursister. Der er dog også frafald blandt de stærke kursister.

Ud over det store frafald er der også fremmødeproblemer. Endvidere kan det drøftes, om lektielæsning/studietimer med fordel kan indgå i uddannelsestiden og hermed i skemalægningen.

Opsummering af drøftelserne om kursisternes faglige udbytte, motivation og fremmøde:

1. En styrkelse af det faglige udbytte:

Tiltagene nedenfor er alle begrundet i, at det er dokumenteret eller erfaret, at de vil styrke motivationen og fagligheden.

- **Læringsmiljøet:**
Det faglige udbytte kan øges ved at styrke læringsmiljøet og studieaktiviteten, blandt andet ved at øge tilstedeværelsen på skolen gennem indførelsen af studietimer, hvor en del af forberedelsen foregår.
 - **Modulopdeling:**
Der kan foretages strukturelle tiltag som opdeling af uddannelsen i kortere moduler, for eksempel halvårlige forløb i visse fag. Det vil give en større overskuelighed i uddannelsen.
 - **Opbygning af studiekompetence hos kursisterne:**
Mange kursister har ikke lært at arbejde selvstændigt, herunder at læse lektier. Derfor er det afgørende, at der sker en progression i kursisternes arbejdsvaner gennem uddannelsen, blandt andet i deres lektielæsning, så kursisterne gradvist lærer og motiveres til at forberede sig og lave skriftlige opgaver. Progressionen skal sikre, at studiekompetencen øges, og der skal derfor være et løbende fokus på det studieforberedende element. Dette kan ske gennem en systematisk tilrettelæggelse af det omlagte skriftlige arbejde og gennem integrering af lektielæsning i hverdagen på kurset, for eksempel i form af studietimer.
 - **En længere skoledag er en acceptabel følge af indførelsen af obligatoriske studietimer.** Her til kommer, at der i regeringsudspillet ligger en intention om at udnytte skoleåret bedre.
 - **Fag og fordeling af timer:**
Der kan ses på et øget samlet timetal samt på fordelingen og anvendelsen af timer til de enkelte fag.
2. Fremme af indlæring og motivation:
- **Individuelle samtaler:**
Kursisternes indlæring og motivation kan fremmes gennem individuelle studiesamtaler mellem lærere og kursister om faglige emner og om kursistens studiesituation og -behov.
 - **Forøget fagsamarbejde:**
Forøget fagsamarbejde kan indgå som et led i at skabe et studiemiljø præget af sammenhæng og progression. Det vil også styrke overførelseffekten mellem fagene.
 - **Evalueringskultur:**
Løbende (formativ) evaluering og vejledning af den enkelte kursist er allerede et centralt element i hf-uddannelsen, og det skal bevares og styrkes. Denne evalueringskultur fremmer læringsprocesser, åbenhed og selvtillid hos kursisterne. Den enkelte kursist skal følges tæt i sin faglige udvikling, jævnfør regeringsudspillets forslag om jævnlige obligatoriske samtaler.

5. Ændret/justeret struktur med mulighed for spor imod bestemte uddannelsesretninger

Udvalget har drøftet følgende udfordringer og opmærksomhedspunkter:

1. Målretning af uddannelsen:

Det kan overvejes, om der kan ske en øget målretning af uddannelsen, for eksempel gennem spor med bestemte fag og niveauer. Dette kan sikre, at uddannelsen giver kursisterne såvel motivation og afklaring i forhold til at søge videreuddannelse og få de nødvendige kompetencer. Det kan i denne forbindelse overvejes, om spor skal meldes ud centralt. Målretningen bør tage afsæt i kursisternes faktiske valg af videreuddannelse i dag.

2. Behov for, at kursisterne oplever fremskridt:

Elever på hf oplever motivationsproblemer og frafald, og derfor kan modulopbygning af uddannelsen i kortere forløb måske opleves som en fordel. Det vil give kursisterne et mere overskueligt og sammenhængende uddannelsesforløb, hvilket kan være med til at fastholde dem i uddannelsen.

3. Generelle udfordringer vedrørende struktur:

Udfordringer ved strukturen på hf kan være hæmmende for elevernes motivation, fremmøde og udvikling af kompetencer. Relevansen af blandt andet introduktionskurser, værkstedstimer og projektforsløb kan overvejes samtidig med, at det også kan overvejes, om øvrige elementer i uddannelsen har det rette omfang og den rette rolle.

Opsummering af drøftelserne om ændret/justeret struktur med mulighed for spor imod bestemte uddannelsesretninger:

1. Målretning og toning:

- Det er afgørende, at hf-uddannelsen kvalificerer og motiverer alle kursister til at læse videre. Toning og spor kan forøge kursisternes motivation ved at gøre uddannelsen mere anvendelsesorienteret, praksisrelateret og professionsorienteret.
- Ved *toning* forstås udvalget det forhold, at hf-uddannelsen kan gives en lokal profil i form af et pædagogisk læringsmiljø, præget af for eksempel et mere eller mindre udpræget voksenaldermiljø eller ungdomsmiljø. Institutionen kan i sin toning lægge vægt på bestemte værdier, aktiviteter eller temaer, der præger såvel undervisningen som andre aktiviteter og lokale samarbejder. Der kan for eksempel være lagt vægt på demokrati, på bæredygtighed, på innovation, på bevægelse eller på kreativ udfoldelse.
- Toning er allerede muligt i dag og findes på mange institutioner.
- Anvendelsesorientering er som læringsmetode allerede i dag en del af hf-uddannelsens profil, men bør styrkes. Øget anvendelsesorientering i undervisningen rummer ud over muligheden for målretning til videreuddannelse et almen dannende element og et væsentligt læringspotentiale.
- Ved *spor* forstås udvalget det forhold, at hf-uddannelsen planlægges og udbydes med bestemte kombinationer af valgfag, som peger mod videre uddannelse. Udbyder en institution uddannelsen i form af spor, skal kursisterne vælge mellem et antal samlede fagpakker med 2-3 valgfag, som sammen med de obligatoriske fag og et eller flere frie valgfag (de frie valg-

fag vælges individuelt af kursisterne) udgør et samlet uddannelsesstilbud. Valgene foretages eventuelt gradvist af kursisterne.

- Udvalget foreslår, at Undervisningsministeriet sætter overordnede rammer for sammensætningen af spor. Disse overordnede rammer kan indebære:
 - Krav om, at et spor varedeklarereres i form af, hvilket (bredt) uddannelsesfelt, det pågældende spor retter sig imod.
 - Krav om, at de relevante fag og niveauer indgår, som kan give kursisterne adgang til de pågældende videreuddannelser i det omfang, en hf-uddannelse kan nå at kvalificere til det.
 - Krav om relevant fagligt samspil mellem fagene i sporet og med de obligatoriske fag, og krav om, at professionsretningen understøttes af besøg på videreuddannelser, professionspraktik og anden praksisinddragelse herunder brobygning.
 - Rammer for antal og omfang af fag og niveauer i et spor.
 - At institutionen så vidt muligt skal udbyde spor rettet mod både de korte- mellemlange og lange videregående uddannelser.
- Da mange kursister er uafklarede, når de starter på uddannelsen, er gradvise og fleksible valgmuligheder af stor betydning for et vellykket uddannelsesforløb for den enkelte. De store forskelle mellem institutionsstørrelserne betyder, at et udbud i form af obligatoriske spor ikke nødvendigvis er en god løsning for alle institutioner og i alle områder af landet.
- Det bør derfor fortsat være en mulighed, at institutioner med meget lille aktivitet på toårigt hf kan tilrettelægge uddannelsen uden spor, altså i form af de obligatoriske fag og frie valgfag. Dette tager hensyn til muligheden for at opretholde et kvalificeret hf-udbud på små udbudssteder. Kursisterne skal i så fald gennem deres frie valg af valgfag opfylde de samlede (skærpede) krav til uddannelsen. Også i denne form for tilrettelæggelse skal der lægges øget vægt på afklaring og kvalificering af kursisternes valg af videreuddannelse og eventuelt profession for eksempel gennem særlige tilrettelæggelser af projektforbud.
- Det kan samtidig overvejes, at det forpligtende samarbejde i regionerne skal sikre, at det samlede udbud af toårigt hf i regionen rummer alle relevante udbud af spor mod videregående uddannelser.
- Et andet synspunkt hos enkelte medlemmer i udvalget er, at alle udbudssteder *skal* udbyde spor, og at de små udbudssteder således ikke skal friholdes fra kravet om at tilrettelægge undervisningen i spor.
- Der skal på alle udbudssteder være mulighed for, at kursister kvalificerer sig til videreuddannelse på de lange videregående uddannelser.
- Hf-kurserne skal tydeligt varedeklarerere deres udbud, således at det klart fremgår, hvilke videreuddannelsesområder de forskellige spor peger i retning af og giver adgang til, og hvilke videreuddannelser, der kræver yderligere tilvalg for at opnå adgang. Varedeklarationer skal således understøtte ansøgenes valg, før de vælger hf, og de skal understøtte kursisternes valg af såvel toninger og spor som valgfag, så deres videreuddannelsesvalg og senere professionsvalg kvalificeres mest muligt.

- Såvel toning som spor skal fremgå af institutionens varedeklaration af deres uddannelsesstilbud. Undervisningsministeriet bør fastsætte de overordnede rammer for varedeklarationer, jævnfør regeringsudspillet omtale af varedeklarationer.
- Alle institutioner skal udbyde valgfag og/eller pakker, der giver kursisterne mulighed for at sammensætte deres uddannelse, så de får adgang til en stor del af de videregående uddannelser, herunder bacheloruddannelser.
- Muligheden for en styrkelse af de naturvidenskabelige fag er væsentlig. Et varieret udbud af valgfag på A- og B-niveau, herunder naturvidenskabelige fag på A- og B-niveau, er ønskeligt.
- Kursister skal fortsat have mulighed for mindst ét frit valgfag, fordi uddannelsen ellers vil få færre frie valg sammenlignet med de øvrige gymnasiale uddannelser.

Tre eksempler på spor: Et muligt spor kan være målrettet sundhedsuddannelser som sygeplejerske og fysioterapeut. Her kan sporet bestå af biologi på B-niveau og idræt på B-niveau. Et muligt andet spor kan være målrettet sociale og samfundsfaglige uddannelser som socialrådgiver og pædagog. Her kan sporet bestå af samfundsfag på B-niveau og psykologi på C- eller B-niveau. Et muligt tredje spor kan være målrettet visse erhvervsorienterede uddannelser på erhvervsakademier og bestå af matematik på B-niveau og innovation på C-niveau.

Et hf-forløb med spor kan for eksempel se ud som illustreret i figur 1 nedenfor:

1. hf	Dansk 90 t	Engelsk 80 t	Naturvidenskabelig faggruppe (bio C, geo C, kemi C) 225 t	Kultur-samfundsfags-gruppen (historie B, samfundsfag C, religion C) 300 t (afsluttes efter 3. semester)	Idræt og praktisk-musisk fag 75t + 75 timer	Matematik C 125 t	Eventuel start fagpakke, for eksempel start på matematik B	Projekt*
2. hf	Dansk 150 t	Engelsk 130 t	Frit valgfag 75 t/125 t		SSO 25 t	Fagpakke i alt 250 /200 t, for eksempel matematik B og innovation C (200 timer i alt)		Projekt*

Skitsen er udarbejdet af Undervisningsministeriet og er et eksempel på, hvordan et hf-forløb med spor kunne se ud. Eksemplet rummer et timeforbrug på 1600 timer.

*Eksemplet efterlader minimum 85 timer (forudsat regeringsudspillet ekstra 60 timer realiseres) til projektforbøb øvrigt løft eller andre tilføjelser. Derudover efterlader eksemplet ekstra 25 timer såfremt eksamensforløbet i kultur- og samfundsfaggruppen (ks) ændres.

Udbyder en institution uddannelsen i form af spor, skal kursisterne vælge mellem et antal samlede fagpakker med 2-3 valgfag, som sammen med de obligatoriske fag og et eller flere frie valgfag (de frie valgfag vælges individuelt af kursisterne) udgør et samlet uddannelsesstilbud. Valgene foretages eventuelt gradvist af kursisterne.

2. Øget modulopbygning af uddannelsen:

- Det kan overvejes, at 1. semester bliver et halvårligt grundforløb bestående af obligatoriske fag og et afklarende projektforsløb. Det er dog blevet fremfört, at en ulempe ved et grundforløb kan være en svækkelse af klassefællesskabet, som vurderes at være væsentligt for kursisternes trivsel.
- Før 2. semester kan kursisterne foretage valg af visse niveauer (primært tilvalg af matematik B og/eller 2. fremmedsprog).
- Der kan ske valg af spor og øvrige valgfag på samme tid eller før 3. semester, hvis det passer med kurssets tilrettelæggelse.
- Ét C-niveau kan eventuelt afsluttes efter 1. semester. Ét fag eller faggruppe kan eventuelt afsluttes efter 3. semester.
- Visse C-niveau-fag eller løft kan således tilrettelægges som halvårlige forløb. Dermed kan kursister opleve en gradvis specialisering - via valgfag/fagpakker, projektforsløb samt obligatoriske fag og valgfag. Herigennem afklares og kvalificeres kursisterne gradvist til videre studievalg samtidig med, at de opretholder tilvalgsmuligheder så længe som muligt.
- Klassefællesskab:
Det er vigtigt, at uddannelsens klassefællesskab og den klasserumskultur, den indebærer, bevares. Det giver fællesskabsfølelse og tryghed, som i særlig grad er væsentlig for kursisternes trivsel i 1. hf.
- Modulopbygning:
Uddannelsen må gerne i højere grad opbygges i kortere moduler/semestre, således at visse fag/niveauer afvikles på kun ½ år. Dermed oplever kursisterne, at de hvert halve år afslutter dele af uddannelsen.

3. Omlægning af de øvrige elementer i uddannelsen:

- Introduktionskursus og værkstedstimer kan overvejes nedlagt. Dette kan frigøre timer til projekter, valgfag og spor samt til andre tiltag med fokus på at øge kursisternes studiekompetence.
- De formålsbestemte elementer fra introduktionskurset og værkstedstimerne skal skolerne finde løsninger for lokalt. Skolerne skal have mulighed for selv at tilrettelægge, hvordan timerne anvendes bedst muligt.
- Omlagt skriftlighed, projektforsløb og formativ faglig evaluering opprioriteres. Det er tiltag, som alle passer godt med kursistgruppen og dens behov for synlighed og sammenhæng i læringen.

6. Justering af fag og niveauer

Udvalget har drøftet følgende udfordringer og opmærksomhedspunkter:

1. Justeringer af de nuværende obligatoriske fag:
De obligatoriske fag beslaglægger meget uddannelsesetid, så der er begrænset plads til valgfag, som kursisterne har behov for eller kan motiveres af. Det har været drøftet, om der kan indgå færre og/eller andre fag i den obligatoriske fagrække. bl.a. om praktisk/musisk fag eller idræt kan udgå af den obligatoriske fagrække.
2. Der er store motivations- og fremmødeproblemer i idrætsfaget.
3. Mange kursister supplerer efterfølgende i fremmedsprog, matematik eller naturvidenskab. Det kan overvejes at gøre løft til B-niveau obligatorisk.
4. Øvrige problemstillinger i relation til fag og niveauer.

Opsummering af drøftelserne om justering af fag og niveauer:

1. Justeringer af nuværende obligatoriske fag:
 - Den generelle studiekompetence skal opretholdes, og hf-uddannelsen må ikke miste sin troværdighed i forhold til de andre gymnasiale ungdomsuddannelser. For eksempel bør et B-niveau i matematik på hf fortsat ækvivalere et B-niveau i matematik fra de andre gymnasiale uddannelser.
 - Udvalget har drøftet muligheden for at fjerne det praktisk/musiske fag som obligatorisk fag. Dette vil frigøre timer til toninger og valgfag, og fagene vil fortsat trives godt i kraft af de motiverede kursister, der ønsker fagene. Et argument mod fjernelsen er, at de praktisk/musiske fag er almindelige og befordrende for fællesskabet, ligesom en eventuel afskaffelse af obligatorisk idræt vil være i modstrid med den generelle politik om at få mere bevægelse og sundhed ind i uddannelserne. I stedet kan et af fagene overvejes afsluttet allerede efter 1. semester.
 - Overvejelserne om at afskaffe praktisk/musisk fag som obligatorisk fag er begrundet i ønsket om at frigøre timer til valgfag og spor.
 - Det kan overvejes at øge de samlede niveaukrav til uddannelsen, så den fremover skal rumme to B-niveauer, udover de obligatoriske niveauer, for at fremme den faglige fordybelse hos kursisterne. B-niveauerne kan fastlægges helt eller delvist med spor, eller den enkelte kursist kan opnå B-niveauerne med valgfag. Udmøntningen kan med fordel foregå i samspil med erhvervsakademier og uddannelsescentre, så der sker en hensigtsmæssig vejledning.
 - Udvalget anbefaler dog ikke en indførelse af krav om obligatorisk sprog, naturvidenskab eller matematik på B-niveau. Det vurderes, at dette vil betyde, at en stor del af kursisterne ikke vil kunne gennemføre uddannelsen. Desuden anføres det, at hf-studenternes vi-

dereuddannelsesmønster, hvor de fleste søger ind på de korte og de mellemlange videregående uddannelser, ikke nødvendiggør et sådant krav.

2. Omdefinering af idræt:

- Udvalget har drøftet muligheden for at lade idræt udgå af den obligatoriske fagrække. Udvalget påpeger betydningen af bevægelse i hverdagen under en eller anden form.
- Overvejelserne om at afskaffe idræt som obligatorisk fag – som alternativ til afskaffelse af praktisk/musisk fag – er begrundet i ønsket om at frigøre timer til valg, herunder tøj og spor.
- En løsning kan være at redefinere faget og erstatte det traditionelle idrætsfag med et bredere bevægelses- og sundhedsfag, som i højere grad imødekommer den differentierede kursistgruppe. Faget skal dog fortsat være et bevægelsesfag.
- Der er forskellige synspunkter i udvalget hvad angår fjernelse af praktisk/musisk fag eller/og idræt fra den obligatoriske fagrække.

3. Styrkelse af naturvidenskab:

- Naturvidenskabelig faggruppe (nf) opleves i dag ofte som en snublesten, men den skal bevares i 1. hf. En flytning til 2. hf ville betyde, at muligheden for at hæve naturvidenskabelige fag til B- eller A-niveau forringes. Derfor lægges der op til, at nf bevares i 1.hf, men fagsamarbejdet i faggruppen bør tydeliggøres og styrkes.
- Der bør ses nærmere på de faglige mål, indhold og undervisningens tilrettelæggelse i faggruppen, så undervisningen gøres mere sags- og praksisorienteret og innovativ.
- Der er gode erfaringer med at inddrage matematik og sammenkøre faget med naturvidenskabelig faggruppe.

4. Øvrige problemstillinger i relation til fag og niveauer:

- Øget anvendelsesorientering af matematik:
Der skal gøres en særlig indsats i matematik. Matematik skal gøres mere anvendelsesorienteret og bygges op i forløb og temaer. Disse temaer kan i 1. hf være knyttet til de to faggrupper, naturvidenskabelig faggruppe og kultur- og samfundsfagsgruppen, som matematikfaget naturligt kan skabe fagligt samspil med. Der skal ses på matematikfagets faglige mål og indhold, og faget skal i højere grad tilpasses hf-uddannelsen. Dog er det vigtigt, at det faglige niveau fortsat ækvivalerer niveauet på de øvrige gymnasiale uddannelser. Der er forskellige veje at nå frem til samme mål.
- Matematik C og B:
I matematik er der et stort fagligt spring fra C- niveau til B-niveau. Det kan imødegås ved, at kursisterne efter 1. semester, cirka halvvejs i C-niveauet, vælger, om de ønsker at fortsætte faget på C-niveau eller at løfte faget til B-niveau. Herefter deles kursisterne efter valg af niveau.
- For danskfaget anbefaler udvalget, at det overvejes at hæve timetallet til samme timetal som i de treårige gymnasiale uddannelser. I forlængelse af nedlæggelsen af introforløbet,

kan danskfaget være ansvarlig for at foretage de indledende screeninger og gennemføre den opfølgende indsats. Dette er i dag er knyttet til introforløbet.

- Kultur- og samfundsfaggruppen fungerer godt, men den kan eventuelt afsluttes efter 3. semester og give plads til andre fag i 4. semester.

7. Standpunktskarakter og prøveudtræk, vinteroptag og unge/voksenuddannelsesmiljøer

Udvalget har drøftet følgende udfordringer og opmærksomhedspunkter:

Standpunktskarakterer og prøveudtræk

1. Det store antal prøver på hf-uddannelsen:
Hf er kendetegnet ved prøver i alle fag, undtagen idræt. De mange prøver er ressourcekrævende for kursisterne og for institutionerne. Samtidig er prøverne tidskrævende i forhold til tilrettelæggelse af skoleåret. Prøveudtræk har derfor været drøftet.
2. Hf-uddannelsen har ingen obligatorisk karaktergivning ud over prøvekarakterer:
Det kan overvejes, om standpunktskarakterer skal erstatte prøve i alle fag. Dette vil mindske presset på kursisterne og frigøre tid til undervisningsaktiviteter. Det har været drøftet, om standpunktskarakterer kan erstatte prøve i alle fag for at fremme kursisternes motivation og indsigt i egen faglig progression
3. Det er en del af uddannelsens særkende, at der ikke gives standpunktskarakterer:
Hf er kendetegnet ved ikke at have standpunktskarakterer. Det skal derfor i denne forbindelse overvejes, om det er hensigtsmæssigt at ændre, ligesom der er behov for at overveje andre mulige ændringer af såvel den formative evaluering som prøverne.

Opsummering af drøftelserne om standpunktskarakter og prøveudtræk, vinteroptag og unge/voksenuddannelsesmiljøer:

1. Prøveomfanget:
 - Det har været drøftet at skabe en anden balance mellem skriftlige og mundtlige prøver med flere skriftlige prøver, i stedet for at afskaffe prøver. Imod dette taler, at mundtlige prøver i højere grad giver mulighed for at inddrage praksisorienterede elementer samt innovative arbejdsmetoder i eksamen. For dette taler, at omfordeling til fordel for skriftlige eksaminer kan frigive ressourcer til undervisningen.
 - Prøveperioden bør begrænses. Det kan overvejes, om visse prøver kan udgå. For eksempel vil én eksamen i matematik, enten mundtlig eller skriftlig, betyde én prøve mindre. Det kan overvejes at mindske antallet af prøver med 24 (eller 48) timers forberedelsestid, da disse prøver forlænger behovet for dage i eksamensperioden. Det væsentligste er dog, at prøveformerne afspejler undervisningen i faget.
 - Ekstern censur ved alle prøver giver uddannelsen legitimitet og sikrer et ensartet niveau, mens interne prøver kan frigive ressourcer til undervisningen. Nogle medlemmer af udvalget peger på

muligheden for, at fag på C-niveau, samt kultur- og samfundsfaggruppen (ks) og naturvidenskabelig faggruppe (nf), afsluttes med en intern prøve, som kan udtrækkes til ekstern censur. Denne stikprøve vil medvirke til at opretholde niveauet. Andre medlemmer af udvalget fremhæver, at netop de to faggrupper er et særkende for hf-uddannelsen og er centrale i sikringen af både almene, faglige og studiemæssige kompetencer og derfor altid bør indeholde ekstern censur.

- Indførelse af prøve i idræt vurderes ikke at ville øge læringen. Det kan i stedet overvejes at nytænke og omdefinere faget enten til et valgfag eller til et friere tilrettelagt fag, der giver den enkelte kursist større mulighed for at finde motivation og udbytte i faget. Gennemførelse af faget kan gøres afhængigt af, at kursisterne leverer nogle godkendte produkter i faget.
- Eksamensprojektet i kultur-samfundsfagsgruppen, som i dag beslaglægger to uger sidst i undervisningsperioden i 2. hf, kan eventuelt udgå til fordel for flere opgaver undervejs i forløbet i faggruppen. Opgaverne skal indgå i en portfolio, der danner grundlag for prøven. Dermed kan cirka to ugers undervisningstid frigøres.
- Det kan overvejes at nytænke prøveformerne. Prøverne kan tilrettelægges således, at de ikke kun bidrager til at belyse kursisternes læringsudbytte, men også bidrager til øget læring.
- Generelt kan det overvejes, om flere fag skal bygges op således, at eleverne skal aflevere og få godkendt en række produkter i faget, før de kan gå op til eksamen. På den måde får eleverne et indblik i deres niveau, uden at de får egentlige standpunkts- eller årskarakterer.
- Det indgår i regeringens udspil ”Gymnasier til fremtiden”, at tilrettelæggelsen af skoleåret bør overvejes. For hf kan det betyde, at skoleåret lokalt på skolerne kan forlænges ved at nedsætte antallet af ferieuger, hvis prøveperioden ikke kan begrænses i noget væsentligt omfang. Enkelte udvalgsmedlemmer udtrykker betænkelighed ved øget arbejdsbyrde på en i forvejen kompakt uddannelse.

2. Muligheden af indførelse af standpunktskarakterer:

- Fraværet af karaktergivning er en central del af hf-uddannelsens særlige profil. Hf er den eneste gymnasiale ungdomsuddannelse uden standpunktskarakterer. En indførelse af standpunkts- og årskarakterer på hf kan udfordre hf's særlige profil. Mange kursister har dårlige erfaringer med standpunktskarakterer fra grundskolen og vælger hf, netop fordi der ikke gives standpunktskarakterer. Standpunktskarakterer ville kunne få især fagligt svage kursister til at miste motivationen og blive afskrækket fra at fortsætte på uddannelsen. Den særlige lærer-kursistrelation, som fremhæves som værende i øjenhøjde og ligeværdig, kan ændre karakter, hvis læreren skal give medtællende afsluttende standpunktskarakter.
- Den løbende formative feedback og evaluering foreslås i stedet styrket i form af præcise metoder og klare krav om feedback. Det kan for eksempel indebære, at der i fag og flerfaglige forløb indarbejdes bestemte produktkrav om såvel mundtlige og skriftlige produkter, blandt andet med anvendelsesorienterede dimensioner. I en række fag kan der stilles krav om, at produkter skal godkendes og evalueres med feedback til kursisterne. Vejledende karaktergivning kan som supplement til den formative feedback anvendes som en del af godkendelsen. Ikke-godkendte produkter skal revideres og genforelægges som et led i læreprocessen for kursisterne.
- Det kan gøres til en forudsætning for at gå til prøve i et fag eller en faggruppe, at produkterne er godkendt. I relevante fag kan produkterne indgå i en portfolio, som helt eller delvist udgør eksaminationsgrundlaget i faget, uden at de behøver at være kendt af censor før prøven. En

styrket formativ evaluering kan klargøre det faglige standpunkt for den enkelte kursist og sikre motivationen og den faglige progression. Det vil styrke kursisternes indlæring og deres forberedelse til prøverne, når de systematisk skal forholde sig til deres faglige udvikling, særlige indsatsområder og mulige forbedringspunkter via studiebogen og lærer-kursist evalueringssamtaler både i de enkelte fag og i forhold til den samlede studiesituation.

- Alle kursister, men i særlig grad de yngre kursister (som der er blevet flere af på hf-uddannelsen), har brug for løbende feedback og pejlemærker.
- Interne prøver, portfolioevalueringer, delp prøver, løbende aflevering af produkter til godkendelse m.m. kan træde i stedet for standpunktskarakterer og giver lige så stor legitimitet som disse.

3. Forslag til andre prøve- og evalueringsformer:

- Tidsforbruget til kultur- og samfundsfagsprøven (ks) kan reduceres ved at opdele faggruppen i moduler og ved at indbygge gradvis afrapportering, som evalueres og godkendes undervejs. Ks kan derefter afsluttes med en portfolioprøve, hvor portfolio består af produkter fra undervisningen. Dermed kan eksamensprojektet afskaffes, hvilket kunne frigøre to uger af prøveperioden i 2. hf.
- Denne gradvise afrapporteringsform kan også med fordel gælde for naturvidenskabelig faggruppe (nf).
- Der skal tages højde for, at ændringer i prøveformerne i kultur- og samfundsfagsgruppe og naturvidenskabelig faggruppe ikke må sænke det faglige niveau og den adgangsgivende status.
- Indførelse af gruppeprøver kombineret med individuelle prøver er en mulighed, som bør medtænkes.
- Nogle medlemmer af udvalget mener, at produktprøver, portfolio- og projektevalueringer er en mulighed - eventuelt med udtræk. Disse prøveformer vil forstærke det lærende element ved eksamen. Desuden vil prøverne i højere grad blive integreret i og afspejle undervisningen.
- Der er et ønske om at sætte et forsøgs- og udviklingsarbejde i gang med henblik på en modernisering af prøveformerne.

Vinteroptag:

Udvalget har drøftet følgende udfordringer og opmærksomhedspunkter:

1. Forsøg med vinteroptag:

Der gennemføres i disse år forsøg med vinteroptag på hf for at imødekomme behovet for start på en gymnasial uddannelse for de elever, der falder fra en ungdomsuddannelse i løbet af efteråret eller gennemfører 10. klasse turboforløb. Det kan overvejes at permanentgøre muligheden.

Opsummering af drøftelserne om vinteroptag:

- Udvalget ser positivt på vinteroptag. V vurderingen er, at uddannelsesstilbuddene har behov for øget fleksibilitet.
- Hf-enkeltfag har allerede i dag mange kursister, der starter og afslutter fag i vinterterminen.

- Efterhånden har mange videregående uddannelser vinteroptag, det gælder også blandt professionsuddannelserne.
- Vinteroptag vil spare de unge for spildtid. Det vurderes, at sektoren kan håndtere det logistiske.

Unge- og voksenmiljøer

Udvalget har drøftet følgende udfordringer og opmærksomhedspunkter:

1. Forskel i alderssammensætning:

Der er forskel i alderssammensætningen på de tre institutionstyper: Det almene gymnasium, hf-kurser og VUC – det har derfor været drøftet, om der skal tænkes i etablering af mere entydige unge- og voksenmiljøer.

Opsummering af drøftelserne om unge- og voksenuddannelsesmiljøer:

- Udvalget er generelt afvisende over for en opdeling i unge- og voksenmiljøer. Aldersforskelle giver fleksibilitet og er berigende for uddannelsesmiljøet. Desuden vil en opdeling i unge- og voksenmiljøer gøre de lokale uddannelses tilbud mindre fleksible.
- Der skal være valgfrihed for kursisterne. Nogle helt unge ønsker at gå på VUC og omvendt ønsker nogle lidt mere voksne det almene gymnasium. De unge søger et uddannelsesmiljø, de kan spejle sig i, fremfor ét med en bestemt aldersprofil.
- Den store aldersforskel blandt kursisterne er en udfordring for sektoren, men den er også en styrke og en berigelse.
- Det skal ikke reguleres centralt, men skal håndteres lokalt.
- Der bør være øget opmærksomhed om, at kursisterne er blevet yngre.
- I stedet for opdeling i unge og voksne kan det overvejes, om der skal være en højere grad af niveauopdeling af kursisterne. Idet der er en stærk klassekultur i eksempelvis dansk og de to faggrupper kultur- og samfundsfaggruppen (ks) og naturvidenskabelig faggruppe (nf), kan det overvejes, om der med fordel kan niveaudeles i fag som matematik og engelsk, hvor der erfaringsmæssigt er store faglige forskelle på kursisterne.
- Varedeklaration bør være et nøglebegreb for institutionerne. De skal synliggøre det uddannelsesmiljø og den tilgang til undervisningen, som de tilbyder, så kursisterne kan foretage reelle valg. Samtidig skal varedeklarationerne vise, hvilke videreuddannelsesmuligheder de forskellige fagsammensætninger giver adgang til.

8. Udvalgets samlede anbefalinger

Hf-udvalgets arbejde har taget udgangspunkt i en fælles forståelse af, at hf-uddannelsen spiller en vigtig uddannelsespolitisk rolle i samfundet. Det er udvalgets opfattelse, at hf-uddannelsen er et godt tilbud til både unge og voksne, og at uddannelsen er kendetegnet ved at have en meget differentieret kursistgruppe, som uddannelsen formår at give en værdifuld uddannelse.

Hf-udvalget peger på, at hf fortsat skal være en bred, almen gymnasial uddannelse, og den skal være ligestillet med de øvrige gymnasiale ungdomsuddannelser i forhold til almen studiekompetence og adgang til de videregående uddannelser.

Det anbefales, at der, parallelt med indførelsen af ændringer på hf-uddannelsen, bør foregå et udviklings- og implementeringsarbejde bl.a. med henblik på at sikre bedst mulig implementering på de enkelte institutioner.

Der henvises generelt til EVA's rapport HF – profil og funktion, som blev offentliggjort den 26. marts 2015. Rapportens konklusioner falder fint i tråd med udvalgets anbefalinger.

Udvalgets opgave har været at komme med forslag til fremtidssikring af hf-uddannelsen. I nedenstående præsenteres udvalgets konkrete anbefalinger.

Tydelig uddannelsesprofil og klare uddannelses tilbud

- 1. Hf-udvalget anbefaler, at både hf-uddannelsen som helhed og de enkelte hf-tilbud på den enkelte institution varedklarerer langt tydeligere. Det gælder både toning og spor, herunder videreuddannelsesperspektiver.**
- 2. Hf-udvalget anbefaler vinteroptag.**

Toning og spor kan forøge kursisternes motivation ved at gøre uddannelsen mere anvendelsesorienteret, praksisrelateret og professionsorienteret. Derfor anbefaler udvalget, at alle institutioner skal have mulighed for at udbyde spor, der består af fagpakker med bestemte kombinationer af 2-3 valgfag. Fagene i sporene skal kunne indgå i et relevant fagligt samspil og skal sammen med de obligatoriske fag og et eller flere frie valgfag (de frie valgfag vælges individuelt af kursisterne) udgøre et samlet uddannelses tilbud. De udbudte spor skal give kursisterne adgang til væsentlige dele af de videregående uddannelser, herunder til akademiske bacheloruddannelser. Sporene skal indrettes, så de tager udgangspunkt i kursisternes faktiske og forventede uddannelsesvalg. Udvalget fremhæver også, at en generel styrkelse af anvendelsesorientering i undervisningen vil øge det almendannende element og styrke læringen.

Udvalget foreslår, at Undervisningsministeriet sætter overordnede rammer for sammensætningen af spor, men at skolerne fortsat har mulighed for selv at vælge, hvilke spor de vil udbyde. Disse overordnede rammer kan for eksempel indebære krav om, at et spor varedklareres i form af, hvilket (bredt) uddannelsesfelt, det pågældende spor retter sig imod samt krav om, at der indgår de relevante fag og niveauer, som kan give kursisterne adgang til de pågældende videreuddannelser i det omfang, en hf-uddannelse kan nå at kvalificere til dette. Endvidere stilles krav om relevant fagligt samspil både mellem fagene i sporet og med de obligatoriske fag. Endelig kan der stilles krav om, at professionsretningen understøttes af eksempelvis besøg på videreuddannelser, professionspraktik og anden praksisinddragelse, og der kan stilles krav til rammerne for antal og omfang af fag og niveauer i et spor.

Af hensyn til fleksibiliteten i det samlede uddannelses tilbud skal institutioner med meget lille aktivitet på toårigt hf kunne tilrettelægge uddannelsen uden spor, dvs. i form af de obligatoriske fag og frie valgfag, af hensyn til muligheden for at opretholde et kvalificeret hf-udbud på små udbudssteder. Kursisterne skal i så fald gennem de frie valgfag opfylde de samlede (skærpede) krav til uddannelsen. Også i denne form for tilrettelæggelse skal der lægges øget vægt på afklaring og kvalificering af kursisternes

valg af videreuddannelse og evt. profession f.eks. gennem særlige tilrettelæggelser af projektforbud. Det kan samtidig overvejes, at det forpligtende samarbejde i regionerne skal sikre, at det samlede udbud af toårigt hf i regionen rummer alle relevante udbud af spor rettet mod videregående uddannelser.

Et andet synspunkt repræsenteret i udvalget er dog, at alle udbudssteder uanset størrelse og region skal udbyde spor.

For at styrke fleksibiliteten, og fordi mange af de større professionsuddannelser har vinteroptag, anbefaler udvalget vinteroptag på hf. Vinteroptag vil spare de unge for spildtid, og udvalget vurderer, at sektoren kan håndtere det logistiske.

Faglig styrkelse

3. Hf-udvalget anbefaler, at der sker en faglig styrkelse af hf-uddannelsen.

Hf-udvalget anbefaler, at de samlede krav til hf-uddannelsen øges ved at kræve mindst to B-niveauer ud over de obligatoriske, dette er for at øge den faglige fordybelse. B-niveauerne kan fastlægges helt eller delvist igennem spor, eller den enkelte kursist kan opnå B-niveauerne gennem valgfag. Udmøntningen af dette kan med fordel foregå i samspil med erhvervsakademier og uddannelsescentre, så der sker en hensigtsmæssig vejledning. Derudover har hf-udvalget drøftet, hvorvidt praktisk/musisk fag og/eller idræt skal fjernes som obligatorisk fag for at skaffe mere plads til spor og valgfag. Udvalgets medlemmer er dog ikke enige om, hvorvidt dette er en god løsning. Ét synspunkt er, at kravet om flere B-niveauer skal kombineres med færre obligatoriske fag. Et andet synspunkt er, at den obligatoriske fagrække bør fastholdes.

Udvalget anbefaler en justering af timetal og/eller fagligt indhold i visse fag. Specielt er dansk nævnt, men nogle i udvalget peger også på matematik og naturvidenskabelig faggruppe I denne forbindelse kan der ses på, om introduktionskurser og værkstedstimer kan afskaffes til fordel for flere timer til fag og projektforbud samt andre obligatoriske tiltag, der kan styrke kursisters studiekompetence..

For den naturvidenskabelige faggruppe anbefaler udvalget, at den skal bevares i 1. hf, men at fagsamarbejdet i faggruppen ekspliciteres og styrkes. I forhold til matematik anbefaler udvalget, at det skal gøres mere anvendelsesorienteret og bygges op i forløb og temaer, så det tilpasses hf-uddannelsen. Dog er det vigtigt, at det faglige niveau fortsat ækvivalerer niveauet på de øvrige gymnasiale uddannelser. Samtidig anbefaler udvalget, for at mindske springet fra matematik på C-niveau til B-niveau, at kursisterne efter 1. semester vælger, om de ønsker at forsætte C-niveau faget, eller om de ønsker at løfte faget til B-niveau. For danskfaget anbefaler udvalget, at det overvejes at hæve timetallet til samme timetal som på stx.

Udvalget anbefaler endvidere, at institutionerne får mulighed for at afslutte kultur- og samfundsfaggruppen efter 3. semester for at give plads til valgfag i 4. semester.

Udvalget anbefaler, at idrætsfaget styrkes gennem krav om, at kursisterne udarbejder en række produkter, der skal godkendes af læreren, som betingelse for at faget anerkendes som gennemført.

Det skal bemærkes, at udvalget ikke anbefaler obligatorisk sprog, naturvidenskab eller matematik på B-niveau. Det vurderes, at dette ville betyde, at en stor del af de kursister, der i dag tager uddannelsen, ikke ville kunne gennemføre uddannelsen med disse krav.

Prøveformer

4. Udvalget anbefaler, at der stilles klare krav om løbende feedback og evaluering med angivelse af fagligt standpunkt

Udvalget anbefaler, at den løbende formative feedback og evaluering styrkes i form af præcise metoder og klare krav om feedback. Udvalget anbefaler, at det gøres ved at indarbejdes bestemte produktkrav om såvel mundtlige og skriftlige produkter, blandt andet med anvendelsesorienterede dimensioner i relevante fag og flerfaglige forløb.

Det anbefales, at der stilles krav om, at produkter skal godkendes og evalueres med feedback til kursisterne, før de kan gå til eksamen. Ikke godkendte produkter kan efterfølgende forbedres af kursisten med henblik på godkendelse. Udvalget peger endvidere på, at vejledende karaktergivning, som allerede i dag findes som mulighed, kan anvendes som en del af godkendelsen. Ikke-godkendte produkter skal revideres og genforelægges som et led i læreprocessen for kursisterne. Hf-udvalget peger på, at det er afgørende, at eleverne får et indtryk af deres standpunkt, og hvilke indsatser de især skal gøre for at blive dygtigere. Dette kan også gøres gennem et arbejde med at forny prøveformerne, så de matcher undervisningens formål og indhold.

I relevante fag kan produkterne for eksempel indgå i en portfolio, som helt eller delvist udgør eksaminationsgrundlaget i faget, uden at de behøver at være kendt af censor før prøven.

Generelt anbefaler udvalget, at det kan overvejes at nytænke prøverne, for eksempel ved at der igangsættes et forsøgs- og udviklingsarbejde. Et af formålene med dette er, at prøverne i højere grad end nu skal afspejle hf's særlige fokus på anvendelsesorientering, ligesom der kan overvejes at inddrage innovative elementer. Prøverne kan for eksempel nytænkes ved, at prøver ikke kun skal bidrage til at belyse kursisternes læringsudbytte, men også skal bidrage til øget læring. Derudover anbefaler udvalget at se på, om der kan findes en anden balance mellem skriftlige og mundtlige prøver, og om prøveperioden kan begrænses jævnt før de tidligere omtalte overvejelser vedrørende prøveformer

Udvalget peger på, at prøven i matematik C kan overvejes reduceret til én prøve. Endvidere peger udvalget på, at tidsforbruget til prøven i kultur-samfundsfagsgruppen kan reduceres ved at lade eksamensprojektet udgå til fordel for udarbejdelse af flere opgaver undervejs i faggruppen med efterfølgende portfolioprøve. Udvalget anbefaler udvikling af prøveformer, der giver tæt sammenhæng mellem undervisning og prøver, samt prøver, der er mindre prøveforberedelseskrævende for kursisterne end de nuværende prøver, eksempelvis færre prøver med 24 timers forberedelsestid, til fordel for prøver hvor kursisten går til prøve med kortere eller helt uden forberedelsestid. Til disse prøver har kursisten et kendskab til eksaminationsgrundlaget, for eksempel fra egen portfolio.

Omlagt skriftlighed, lektieintegrering, projektføreløb og individuelle samtaler mellem kursist og lærer skal sikre en systematisk løbende evaluering af den enkelte kursist. Udvalget bakker således op om regeringens forslag på dette punkt, da det er tiltag, som understøtter kursistgruppens behov for lærerkontakt, synlighed og sammenhæng i læringen.

Generelt peger udvalget på, at det er afgørende, at der sker en progression i kursisternes arbejdsvaner, så studiekompetencen øges. Dette kan ske gennem en systematisk tilrettelæggelse af det omlagte skriftlige arbejde og gennem integrering af lektielæsning i hverdagen på kurset, for eksempel i form af studietimer.

Udvalget peger endvidere på, at en længere skoledag er en acceptabel følge af indførelsen af obligatoriske studietimer og bakker også op om intensionen i regeringsudspillet om at udnytte skoleåret bedre. Enkelte i udvalget udtrykker dog bekymring for en øget arbejdsbyrde i en i forvejen kompakt uddannelse.

Generelt anbefaler udvalget at afkorte den samlede tid brugt på prøver og prøveforberedelse, og at det sker uden at indføre årskarakterer og uden at forringe uddannelsens faglige niveau og status. Udvalget peger samtidig på, at alle afsluttende eksamener fortsat skal være med ekstern censur, men jævnfør ovenstående skal der undervejs være mere systematisk evaluering, som kan håndteres internt på skolen.

Det skal bemærkes, at udvalget ikke anbefaler indførelse af egentlige afsluttende årskarakterer og prøveudtræk.

Mere motiverede og målrettede kursister

5. Udvalget anbefaler, at der sker en styrket anvendelsesorientering i fagene, og at der er et stort fokus på opbygning af studiekompetence.

Udvalget anbefaler, at hf-uddannelsen kan tilrettelægges med et halvårligt grundforløb med obligatoriske fag og projektforsløb. Derefter vælger kursisterne gradvist valgfag og eventuelt spor hen mod bestemte videreuddannelsesområder. Det anføres dog, at et grundforløb med efterfølgende valg kan være en ulempe i forhold til et stærkt klassefællesskab. Udvalget peger endvidere på, at det kan overvejes at modulopbygge uddannelsen mere. Der kan for eksempel indføres vintereksamen efter 1. og 3. semester i bestemte fag.

Afhængigt af kursets tilrettelæggelse skal der ske valg af spor og øvrige valgfag på samme tid eller før 3. semester. Det foreslås, at ét C-niveau kan afsluttes med prøve efter 1. semester. Et fag eller en faggruppe kan afsluttes efter 3. semester. Visse C-niveau fag eller løft kan således tilrettelægges som halvårslige forløb. Kursister kan derigennem opleve en gradvis specialisering og niveau-differentiering via spor, projektforsløb og i obligatoriske fag og valgfag. Herigennem afklares og kvalificeres kursisterne gradvist til videre studievalg, samtidig med at de opretholder tilvalgsmuligheder så længe som muligt.

Generelt anbefaler udvalget, at der skal ske en styrket anvendelsesorientering i fagene. Videreuddannelses- eller professionspraktik og lignende skal understøtte afklaring og kvalificering af kursisterne. Derudover kan opbygning af studiekompetence styrkes gennem løbende evaluering, individuelle samtaler om studiesituationen, systematisk tilrettelæggelse af det omlagte skriftlige arbejde og gennem integration af lektielæsning i hverdagen på kurset. Udvalget peger på, at det er afgørende, at klasse- og holdfællesskaber fastholdes og styrkes blandt andet gennem øget kontakt mellem kursister og lærere.

Udvalget peger på, at uddannelsen således på den ene side skal målrette til et realistisk og motiverende videreuddannelsesperspektiv for den enkelte kursist, men på den anden side må målretning i indhold og struktur ikke skabe blindgyder i forhold til videreuddannelsesområder.

Det skal bemærkes, at udvalget ikke anbefaler en opdeling i ungdoms- og voksenmiljøer, da der er gode erfaringer med et mangfoldigt uddannelsesmiljø i dag. En vis aldersspredning bidrager til et godt læringsmiljø i undervisningen.

Endelig bemærker udvalget, at ansøgere, som ikke kan opfylde et eventuelt centralt stillet adgangskrav bør have mulighed for optagelsesprøve i centrale fag som dansk og matematik foruden en personlig optagelsessamtale. Der bør opstilles klarere krav til indholdet af revurderinger af uddannelsesparathedsvurderingen, som skal tage udgangspunkt i resultaterne af optagelsesprøven og den personlige samtale. Den skal vurdere kursisternes faglige og personlige forudsætninger samt motivation til at gennemføre uddannelsen. Muligheden for optagelse på baggrund af optagelsesprøve, personlig samtale og uddannelsesparathedsvurdering bør spille en større rolle på hf i forhold til de øvrige gymnasiale uddannelser. Det skyldes dels, at mange hf-kursister ikke kommer direkte fra 10. klasse, og at karakterne fra folkeskolens afgangsprøve dermed kan afspejle et fagligt niveau, som siden er forbedret, dels at hf's særlige profil netop indbefatter uddannelsens rummelighed og evne til at løfte kursisterne.

9. Bilagsliste

- Liste over medlemmer af udvalget.
- Bilag 1. Kommissorium.
- Bilag 2. Hf-uddannelsen i tal, herunder tal om hf-kursisternes sociale profil, fagvalg, eksamensresultater, frafald, fuldførelse, brug af gsk og overgang til videregående uddannelse.
- Bilag 3. Notat om karakterfordelingen på hf.
- Bilag 4. Notat om sammenhængen mellem hf-kursisternes eksamensresultat og grundskolekarakterer.
- Bilag 5. Notat om hf-kursisternes overgang til anden uddannelse efter frafald fra toårigt hf.
- Bilag 6. Fakta om hf-uddannelsen med uddybning af uddannelsens struktur og indhold.
- Bilag 7. EVA's rapport "Hf – profil og funktion".